

O'ZBEKISTONNING JAHON SIYOSIY MAYDONIDA TUTGAN O'RNI VA RO'LI

Hilolova Barno Ahmadjon qizi

Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti,

“Siyosatshunoslik” yo'nalishi talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14225998>

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasining eng yangi davrda Markaziy Osiyodagi siyosiy jarayonlardagi ro'li, hozir va kelajakdagi amalga oshirilayotgan va rejalashtirilayotgan siyosiy jarayonlari, rejalari, shuningdek, butun jahondagi rivojlangan mamlakatlar bilan o'rnatgan aloqalari haqida yozilgan.

Kalit so'zlar: hamkorlik, integratsiy, infratuzilma, xalqaro bag'rikenglik.

THE PLACE AND ROLE OF UZBEKISTAN IN THE WORLD POLITICAL AREA

Abstract. This article is about the political position of the Republic of Uzbekistan in Central Asia in the newest period and the political processes of the Republic in political processes, the current and future implementation and planning, as well as the contacts it has established with developed countries around the world.

Keywords: cooperation, integration, infrastructure, international tolerance.

МЕСТО И РОЛЬ УЗБЕКИСТАНА В МИРОВОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ПРОСТРАНСТВЕ

Аннотация. В этой статье рассказывается о политическом положении Республики Узбекистан в Центральной Азии в новейшее время и ее роли в политических процессах, текущих и планируемых политических процессах в настоящее время и в будущем, а также о связях, которые она установила со своими развитыми странами по всему миру.

Ключевые слова: сотрудничество, интеграция, инфраструктура, международная терпимость

KIRISH: O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng tashqi siyosatining asosiy maqsadi uning prezidentlik, avtoritar tuzumi uchun ichki barqarorlikni saqlashdan iborat bo'ldi.

Bir muncha vaqtdan beri e'tirof etilgan ushbu maqsadni amalga oshirishda tashqi ishtirokchilarning nomaqbul aralashuvi yoki bosimining oldini olish muhim ro'l o'ynadi.

Markaziy Osiyoning yetakchi davlatlaridan biri bo'lgan O'zbekiston sobiq Ittifoq parchalanganidan keyin Janubda kechgan geosiyosiy jarayonlarga sezilarli ta'sir ko'rsatdi.

Markaziy Osiyo aholisining yarmidan ko'pi istiqomat qiluvchi O'zbekiston mintaqaviy masalalarda yetakchi rol o'ynashga intiladi. Tashqi siyosat ko'p jihatdan prezident qarorlarini qabul qilishga bog'liq. 2012-yil avgust oyi boshida 1-Prezident Islom Karimov tomonidan qonun chiqaruvchi organga yangi tashqi siyosat konsepsiyasi kiritildi va qisqa muddatda ma'qullandi.

Unda O'zbekiston tashqi siyosatining asosiy maqsadlari davlat mustaqilligi va suverenitetini mustahkamlash, xalqaro munosabatlardagi rolini ta'minlash, xalqaro munosabatlarga qo'shilishdan iborat ekanligi qayd etilgan edi.

O'zbekiston boy tarixiy merosga va strategik geosiyosiy mavqega ega mamlakat sifatida Markaziy Osiyoda muhim o'rin tutadi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev rahnamoligida yangi tashqi siyosat strategiyalariga, mintaqaviy va xalqaro tashabbuslarda faol pozitsiyaga, iqtisodiy aloqalar va integratsiyani rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilayotgan o'zgarishlar butun mintaqaning barqaror va farovon kelajagi uchun xizmat qilmoqda. O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2016-yilda lavozimga kirishganidan beri demokratiya, inson huquqlarini hurmat qilish va bozor siyosati tamoyillariga asoslangan Yangi O'zbekiston qurishga intilib, mamlakatni o'zgartirish bo'yicha ulkan qadamlar tashladi.

Ushbu sa'y-harakatlar mamlakatda muhim islohotlarga olib keldi, jumladan yangi Konstitutsiya, diniy erkinlik to'g'risidagi qonun, oiladagi zo'ravonlikni jinoiy javobgarlikka tortish va iqtisodiy rivojlanishga e'tibor qaratgan holda xususiy mulkni himoya qilishni kuchaytirish kabilar shular jumlasidandir. Bu yutuqlar tashqi tomondan davlatimizni kuzatib turgan asosiy ittifoqchilar va hamkorlar, xususan, Xitoy, AQSh va Rossiya bilan munosabatlarni yaxshilagan.

O'zbekistonning tashqi siyosati o'zining eng yaqin qo'shnilari, xususan Qozog'iston bilan ikki tomonlama aloqalarni mustahkamlashga qaratilgan bo'lib, buning natijasida ittifoqchilik munosabatlari va chegaralarni demarkatsiya qilish bo'yicha shartnomalar imzolandi. Tojikiston bilan aloqalar ham rivojlanib bormoqda, bunga viza rejimining bekor qilinishi va GESning birgalikda qurilishi misol qilib olish mumkin.

Shuningdek, viloyatda suv resurslari muammosiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu munosabat bilan Amudaryo havzasida yangi kanal qurish tashabbuslari ilgari surildi. O'zbekiston ShHT, Turkiy davlatlar tashkiloti va boshqa xalqaro platformalarda ham o'zini faol namoyon etib, mintaqaviy muloqot va hamkorlikni, jumladan, jahonning asosiy davlatlari bilan hamkorlikni mustahkamlashga intilmoqda.

Mintaqaviy integratsiyaning ahamiyatini hisobga oladigan bo'lsak, suv-energetika resurslaridan foydalanish sohasidagi hamkorlik mamlakat tashqi siyosatining muhim qismi hisoblanadi. 2024-yil boshida O'zbekiston iqtisodiyotida ijobiy o'sish va rivojlanish tendensiyalari kuzatildi. Prognozlarga ko'ra, joriy yilda mamlakat yalpi ichki mahsuloti 5,5-5,6 foizga o'sdi. Bu ko'rsatkich O'zbekistonning 2030-yilga borib aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulot hajmini 4 ming dollarga yetkazish bo'yicha strategik maqsadiga mos keladi va turli sohalar, jumladan, xizmat ko'rsatish sohasi, sanoat, qurilish va qishloq xo'jaligi tomonidan qo'llab-quvvatlanmoqda.

Moliyaviy siyosat islohotlari ham global iqtisodiy muammolarga qaramasdan makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davom etmoqda, bu esa hukumatning iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan faol chora-tadbirlari o'zining yuksak samaralarini ko'rsatganini anglatadi. Xorijiy investitsiyalar, korporativ mablag'lar va bank kreditlari hisobidan rag'batlantirilgan kapital qo'yilmalar hajmi sezilarli darajada oshmoqda.

O'zbekiston birinchi marta yashil moliyalashtirish uchun 1 milliard dollarlik xalqaro suveren obligatsiyalar chiqardi va bu mamlakatning ekologik muammolarni hal qilish va energiya tejovchi texnologiyalarni ilgari surish sodiqligini namoyish etdi. Bu ekologik barqaror loyihalarga sarmoya kiritish imkoniyatlarini ochib berdi. Mamlakat Markaziy Osiyoning iqtisodiy integratsiyasini mustahkamlash va savdo-sotiqni rivojlantirishga qaratilgan muhim mintaqaviy transport tashabbuslarini muvaffaqiyatli amalga oshirdi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Xitoy Qirg'iziston O'zbekiston (CKU) temir yo'l liniyasi loyihasini faollashtirish tarafdori, ko'p yillik munozaralardan so'ng kuchaydi.

Ushbu loyiha mintaqaviy savdo-iqtisodiy integratsiyani rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega. CKU temir yo'l liniyasi Xitoyning Qashg'ar shahrini Qirg'iziston orqali O'zbekistonning Andijon shahri bilan bog'lash uchun mo'ljallangan bo'lib, Janubi-Sharqiy va G'arbiy Turkiya hamda Yaqin Sharqdagi bozorlarga chiqish imkonini beradi. Bu O'zbekiston va Qirg'izistonning Xitoydan Farg'ongacha va Yaqin Sharqqa import qiluvchi davlatlari sifatidagi mavqeini mustahkamlaydi, o'zaro hamkorlik aloqalarini yaratishga yordam beradi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Xitoy Qirg'iziston O'zbekiston (CKU) temir yo'l liniyasi loyihasini faollashtirish tarafdori bo'lib, ko'p yillik muhokamalardan so'ng jadal rivojlanmoqda.

Ushbu loyiha mintaqaviy savdo-iqtisodiy integratsiyani rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega. CKU temir yo'l liniyasi Xitoyning Qashqarni Qirg'iziston orqali O'zbekistonning Andijon shahri bilan bog'lash uchun mo'ljallangan bo'lib, Janubi-Sharqiy va G'arbiy Osiyo, Turkiya va Yaqin Sharqdagi bozorlarga chiqish imkonini beradi. Bu O'zbekiston va Qirg'izistonning Xitoydan Yevropa va Yaqin Sharqqa muhim tranzit davlatlari sifatidagi mavqeini mustahkamlaydi, "Bir makon, bir yo'l" tashabbusi (BRI) yo'nalishi bo'ylab yangi strategik logistika tarmog'ini yaratishga yordam beradi.

Xulosa. Ushbu tashabbuslarda yetakchilikni namoyish etish orqali O'zbekiston mintaqadagi asosiy ishtirokchi sifatidagi rolini mustahkamlaydi, mintaqaviy barqarorlik va integratsiyani rag'batlantiradi. So'nggi yillarda O'zbekiston xalqaro maydondagi diplomatik faolligini sezilarli darajada oshirdi.

Shavkat Mirziyoyev hokimiyat tepasiga kelgach, afg'on muammosini hal etish bo'yicha sa'y-harakatlarga yangi sur'at bag'ishladi va jahon hamjamiyatini ushbu mamlakatdagi vaziyatni barqarorlashtirish bo'yicha BMT doirasida harakatlarni muvofiqlashtirishga chaqirdi. O'zbekiston ham ko'plab tashabbuslar va transtegional loyihalarni ilgari surmoqda va amalga oshirmoqda. Viza tartibini soddalashtirish muhim qadam bo'lib, bu boshqa mintaqada davlatlari bilan iqtisodiy hamkorlik va madaniy almashinuvni mustahkamlashga yordam beradi.

O'zbekiston va Markaziy Osiyoning boshqa davlatlari o'rtasida ko'chib o'tayotgan odamlar oqimi o'zaro aloqalar o'sib borayotganidan dalolat beradi. O'zbekistonning Jahon valyuta jamg'armasi, Osiyo taraqqiyot banki, FERD, Islom taraqqiyot banki kabi xalqaro va mintaqaviy moliya institutlari bilan hamkorlikdagi faoliyati, O'zbekistonning Xalqaro valyuta jamg'armasi, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki, YeTTB, Islom taraqqiyot banki, Osiyo infratuzilma investitsiyalari banki kabi xalqaro va mintaqaviy moliya institutlari bilan hamkorlikdagi faoliyati sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarildi.

O'zbekiston tashqi siyosatining muhim ustuvor yo'nalishi mintaqalararo aloqalarni rivojlantirishdan iborat. 2021-yil iyul oyida Toshkent shahrida bo'lib o'tgan "Markaziy va Janubiy Osiyo: mintaqaviy bog'liqlik. Muammolar va imkoniyatlar" mavzusidagi xalqaro konferensiya va 2022-yil noyabr oyida Samarqand shahrida Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo o'rtasidagi aloqalar bo'yicha xalqaro konferensiya bu borada muhim voqealar bo'ldi.

Umuman olganda, O'zbekistonda mintaqaviy xavfsizlik, iqtisodiy hamkorlik va Markaziy Osiyoning barqaror rivojlanishini mustahkamlash bo'yicha 80 dan ortiq takliflar ishlab chiqilgan bo'lib, ular ko'p tomonlama forumlarda bildirilgan.

O'zbek diplomatiyasi salohiyati, Toshkent tomonidan ilgari surilgan pragmatik mintaqaviy va xalqaro tashabbuslarning jozibadorligi, iqtisodiy aloqalarni yaxshilash, infratuzilma va inson kapitalini rivojlantirish, xalqaro xavfsizlikni mustahkamlashga e'tibor qaratilayotgani O'zbekistonni mintaq va jahonda kuchli va barqaror hamkor sifatida ilgari surishning asosiy omillaridandir.

Bu mamlakatning xalqaro nufuzini oshiradi, hamkorlik va rivojlanish uchun yangi imkoniyatlar ochadi.